



## ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨВИЙН ЗАХИРЛЫН ТУШААЛ

2022 оны 08 сарын 01 өдөр

Дугаар А/22

Улаанбаатар хот

Галын аюулгүй байдлаас урьдчилан сэргийлэх  
журам болон галын аюулгүй байдлын  
дүрэм батлах тухай

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.2, 20.1.10, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.2, "Зам, тээврийн хөгжлийн төв төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын дүрэм"-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.7.6 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

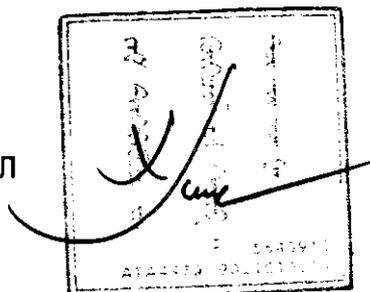
1. "Галын аюулгүй байдлын журам"-ыг нэгдүгээр хавсралтаар, "Галын аюулгүй байдлын дүрэм"-ийг хоёрдугаар хавсралтаар баталсугай.

2. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх үед шаардагдах зардлыг холбогдох зардлын эх үүсвэрээс тухай бүр шуурхай гаргахыг ерөнхий нягтлан бодогч /Б.Дуламханд/-д, Төлбөр авах үйл ажиллагааны хэлтсийн ерөнхий нягтлан бодогч /Ц.Мөнхтуяа/-д тус тус зөвшөөрсүгэй.

3. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх журмыг төвийн үйл ажиллагаанд мөрдлөг болгон ажиллахыг Шуурхай штабын дарга, дэд захирал /М.Ган-Эрдэнэ/-т, төлбөр авах цэгүүдийн үйл ажиллагаанд мөрдлөг болгон ажиллахыг Төлбөр авах үйл ажиллагааны хэлтсийн дарга /Г.Чойжоо/-д тус тус үүрэг болгосугай.

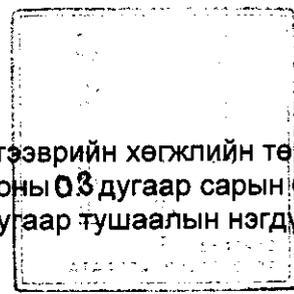
4. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх байнгын бэлэн байдлыг хангаж ажиллахыг Шуурхай штаб, тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Захиргаа, санхүүгийн хэлтэс /Б.Батсайхан/-т тус тус даалгасугай.

ЗАХИРАЛ



Х.ПҮРЭВЖАРГАЛ

Зам, тээврийн хөгжлийн төвийн захирлын  
2022 оны 03 дугаар сарын 01 -ний өдрийн  
17... дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт  
122



## ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ХЯНАЛТЫН ЖУРАМ

Агуулга:

Зорилго

Хамрах хүрээ

Баримт бичгийн хариуцагч

Хамаарах талууд

Гүйцэтгэлийн хэмжүүр

Нэр томъёоны тодорхойлолт

Үндсэн хэсэг

Оролцогч талуудын эрх, үүрэг

Хяналт, шалгалт зохион байгуулах

Бүртгэл

Шагнал, урамшуулал

Хариуцлага

## НЭГ. ЗОРИЛГО

1. Төв нь галын аюулгүй байдлын тухай хууль, галын аюулгүй байдлын үндсэн дүрэм, гал түймрийн улсын хяналтын дүрмийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

## ХОЁР. ХАМРАХ ХҮРЭЭ

2.1 Галын аюулгүй байдлыг хангах, болзошгүй гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, галын зөрчлийг илрүүлэх., цаг тухай бүрт арилгах, баримтжуулах, баталгаажуулах, хариуцлага хүлээлгэх, байгууллагын ажилчдад галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх сургалтыг зохион байгуулах, галын хэргийн мэдлэг олгох үйл ажиллагаа хамаарна.

## ГУРАВ. БАРИМТ БИЧГИЙН ХАРИУЦАГЧ

3.1. Захиргаа, санхүүгийн хэлтсийн дарга

## ДӨРӨВ. ХАМААРАХ ТАЛУУД

4.1.Төвийн удирдлага, бүх хэлтэс, алба, Төлбөр авах цэгүүд

## ТАВ. ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ХЭМЖҮҮР

Гүйцэтгэлийн хэмжүүр	Хэмжих нэгж	Өгөгдлийн эх үүсвэр	Давтамж
Илэрсэн үл тохирлын тоо хэмжээний өөрчлөлт	Тухайн хугацааны үл тохирлын тоо /өмнөх хугацааны үл тохирлын тоо/	Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт, үйл ажиллагааны явцад илэрсэн үл тохирлын бүртгэл	Сар бүр

## ЗУРГАА. НЭР ТОМЬЁОНЫ ТОДОРХОЙЛОЛТ

"Галын аюулгүй байдал" гэж учирч болзошгүй гал түймрийн аюулаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, байгаль орчин болон нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалсан байдлыг;

"Гал түймэр" гэж гал хараа хяналтаас гарч, хүний амь нас, эрүүл мэнд, хувь хүн, хуулийн этгээдийн эд хөрөнгө, байгаль орчин, нийгэмд хохирол учруулахыг;

"Шаталт" гэж шатах материал бус газар хяналтгүйгээр шатаж материалын хохирол учруулаагүй тохиолдлыг;

"Ноцолт" гэж шатах материал гадны эх үүсвэрээс асахыг;

"Тэсрэлт" гэж шатах материал маш түргэн хугацаанд шатаж эвдрэл гарахыг;

"Дэлбэрэлт" гэж шатах материал агшин зуур их хэмжээний эрчим хүч ялгаруулан шатаж, цохилтын долгион үүсгэн эвдрэл гэмтэл гаргахыг;

"Гал түймрийн аюултай нөхцөл байдал" гэж гал түймэр гарсан тохиолдолд хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд шууд аюул учруулах нөхцөл бүрдсэнийг;

"Гал түмэртэй тэнцэх гэрээт хэсэг" гэж онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллагын орон тооны үндсэн нэгж бөгөөд тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын нутаг дэвсгэрт гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх, авран хамгаалах, гал түймрийг унтраах нэгж;

"Гал түймэр унтраах" гэж гал түймрийн үед хүний амь насыг аврах, гал түймрийг унтраахын тулд тодорхой хүн хүч, техник хэрэгслээр тохирсон арга, хэлбэрийг ашиглан гүйцэтгэх үйл ажиллагааг;

"Тамхигүй орчин" гэж тамхи татах, тамхины утааг харах, үнэрлэх, мэдрэх, хэмжих боломжгүй орчныг;

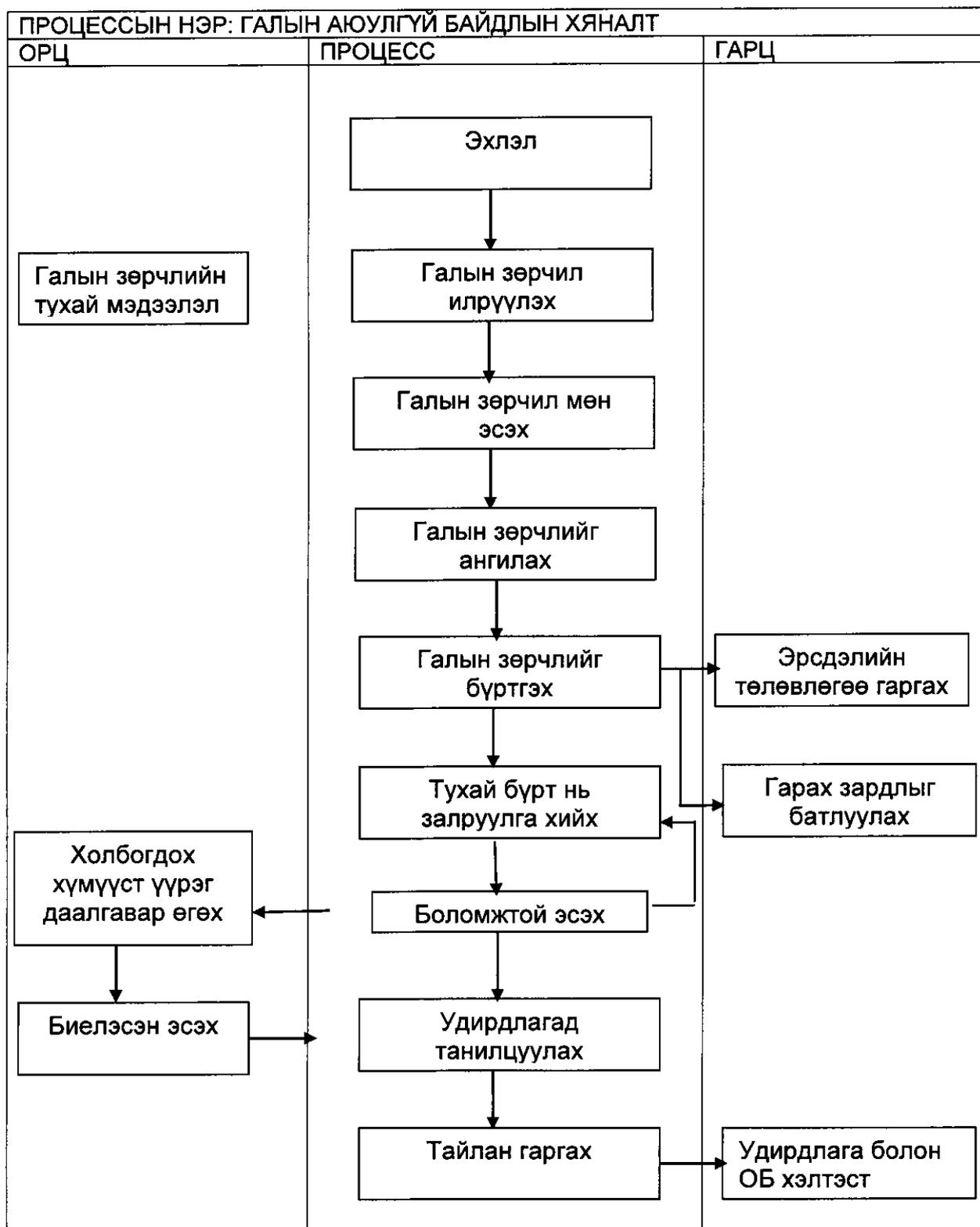
"Утаат тамхи татах зөвшөөрөгдсөн цэг" гэж утаат тамхи татах зориулалтаар тусгайлан бэлтгэсэн талбай, агааржуулалтын тоног төхөөрөмжөөр тоноглож тусгаарласан тасалгаа;

"Хяналт" гэж хянан магадлах ажиллагааг;

"Галын зөрчил" буюу "Үл тохирол" гэж Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, дүрэм журам, зааврыг зөрчсөн үйлдэл;

"Залруулга" гэж илэрсэн үл тохирлыг арилгахын тулд явуулах үйл ажиллагааг;

**ДОЛОО. ҮНДСЭН ХЭСЭГ**



**7.2 Процесийн алхмын тайлбар**

Галын зөрчлийг мэдээлэх	Ажилтан галын зөрчлийн талаар мэдээллийг Гал түймэртэй гэрээт хэсэг, ээлжийн жижүүр, ХАБЭА-н мэргэжилтэн болон холбогдох удирдлагуудад утсаар болон биеэр мэдээлнэ.
-------------------------	---

Галын зөрчлийг илрүүлэх	Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсгийн ажилтан,Төвийн удирдлага, бүх хэлтэс, алба, ТАЦ-ын цэгүүд, гэрээгээр ажил гүйцэтгэгч гадны байгууллагуудын ажилтан, албан хаагч галын аюулгүй байдлын үзлэг шалгалтыг тогтмол хийнэ.
Галын зөрчлийг ангилах	Галын зөрчлийг төрлөөр нь ангилна.
Галын зөрчлийг бүртгэх	Баримтжуулсан үл тохирлыг АШБ-д бүртгэн, холбогдох нэгж хэсгийн удирдлагад мэдэгдэл, албан шаардлага хүргүүлнэ.
Залруулга хийх	Нэгж хэсгийн удирдлагууд нь үл тохирлыг арилгах талаар шаардлагатай арга хэмжээ авч, зөрчлийг арилгасан тухай болон хариуцлага тооцсон тухай тайлан мэдээг Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсэг, Захиргаа, санхүүгийн хэлтэст ирүүлнэ.
Удирдлагад танилцуулах	Илэрсэн зөрчил, хийгдсэн ажлын тухай тайлан мэдээлэл, арга хэмжээ тооцох тухай саналыг Захирлын зөвлөлд танилцуулна.
Тайлан мэдээ гаргах	Ажлын өдрүүдэд шаардлагатай тохиолдолд мэдээлэл хийх бөгөөд сар бүр мэдээ гарган ОБайдал болон холбогдох хүмүүсийг мэдээллээр хангана.

## НАЙМ. ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДЫН ЭРХ ҮҮРЭГ

### 8.1. Ажил олгогч нь дараах эрхтэй байна.

Галын аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, хуулийн этгээдээс арга зүйн туслалцаа, зааварчилгаа, зөвлөгөө авах;

Гал түймрийн аюулаас хамгаалах зорилгоор гал түймэр унтраах нэгж, улсын байцаагчийг ажиллуулах;

Холбогдох хууль тогтоомж, галын аюулгүй байдлын норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг зөрчсөн болон гал түймрийн улсын хяналт, гал түймэр унтраах үйл ажиллагааны талаарх санал, гомдлыг онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага болон хөндлөнгийн дүгнэлт гаргах эрх бүхий бусад байгууллагад гаргах;

Галын тухай хууль, дүрэм, журмыг зөрчсөн ажилтанд энэхүү журам болон "Хөдөлмөрийн тухай хууль", "Зөрчлийн тухай хууль", байгууллагын дотоод журамд заасан хариуцлага хүлээлгэх;

### 8.2. Ажил олгогч нь дараах үүрэгтэй байна.

8.2.1. Галын холбогдох хууль тогтоомж, галын аюулгүй байдлын норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг биелүүлэх, галын аюулгүй байдлыг хариуцсан албан тушаалтныг томиллох;

8.2.2. Галын аюулгүй байдлыг хариуцан хангах, шаардагдах зардлыг жил бүрийн төсөвт тусгах;

Барилга байгууламжийг шинээр барих, өргөтгөх, хийц, бүтэц, зориулалтыг өөрчлөх, гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмж суурилуулах, цахилгааны эх үүсвэрийн шугам сүлжээг шинэчлэхдээ эрх бүхий хуулийн этгээдээр галын аюулгүй байдлын магадлал хийлгэсэн зураг төслийг баримтлах;

Ажилтан, албан хаагчийг гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх, авран хамгаалах, гал түймэр унтраах арга ажиллагаанд сургах, мэдлэгийг нь дээшлүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх; Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмж, анхан шатны багаж хэрэгсэл, бодис, материал зэрэгт техникийн үйлчилгээ хийж, ашиглалтын бэлэн байдлыг бүрэн хангах;

Барилга байгууламж, үйлдвэрийн технологид хэрэглэх бодис, материалын гал түймрийн аюулын зэрэглэлийг итгэмжлэгдсэн лабораториор баталгаажуулах;

Гал түймрийн улмаас аж ахуйн нэгж, байгууллагад учирсан хохирлын хэмжээг эрх бүхий үнэлгээний байгууллагаар тогтоолгох;

Галын аюулгүй байдлын дүрэм, гал түймэр унтраах шуурхай төлөвлөгөөг боловсруулж, эрх бүхий этгээдээр баталгаажуулах;

Галын аюулгүй байдлыг хангах талаар байгууллагын хэмжээнд галын сайн дурын бүлгэм болох Гамшгаас хамгаалах штаб", "Мэргэшлийн анги" томилгоожуулан ажиллуулах;

Үйлдвэрлэлийн Үйл ажиллагааны явцад хүний амь нас, эрүүл мэндэд сөрөг аюултай нөхцөл бий болсон тохиолдолд уг үйл ажиллагааг яаралтай зогсоож, аюултай нөхцөл байдлыг шуурхай арилгах;

Объектын "Гал түймрийн аюулын үнэлгээ" хийлгэх;

Гэрээгээр Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсэг ажиллуулах;

### 8.3 Хэлтэс, алба, нэгжийн ахлагч, дарга нар

Тухайн хэлтэс, алба, нэгжүүдийн ажилтнуудын ажлын байрны тодорхойлолтод галын аюулгүй байдлыг бүрэн хангуулж, зөрчилгүй ажиллах талаар заалт оруулж, түүнийг байнга дагаж мөрдөх шаардлага тавьж ажиллах;

Хариуцсан нэгж, хэсгийн ажилтнуудад галын аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг тогтмол өгч байх, галын аюулгүй ажиллагаатай холбоотой дүрэм, журам, зааврын мөрдөлтөд хяналт тавьж ажиллах;

Лаборатори, ТАТТ багийн тоног төхөөрөмжийн ажиллагаа, ашиглалт, техникийн үйлчилгээний явцад галын аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журам, заавар, технологийн карт хэрхэн мөрдөгдөж байгаад хяналт тавих

8.5.4. Ажлын байр, тоног төхөөрөмж, барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдалд хяналт

тавьж, галын аюулгүй байдлыг хангуулах үзлэг шалгалтыг тогтмол зохион байгуулж, тэмдэглэл

хөтлөн, илэрсэн зөрчил дутагдлыг тухай бүр арилгаж ажиллах;

8.5.5. Галын аюулгүй байдлын талаар шинэчлэгдсэн болон өөрчлөгдсөн дүрэм, журам,

заавруудыг ажилтнуудаар судлуулах ажлыг зохион байгуулж, гүйцэтгэлд хяналт тавьж ажиллах ;

8.5.6. Галын аюулгүй байдлыг хангуулах талаар сар, жилийн төлөвлөгөөнд өөрсдийн саналыг

оруулж шийдвэрлүүлэх, төлөвлөгөөний дагуу хийгдэх ажлуудыг хугацаанд нь чанартай хийж

гүйцэтгэх;

8.5.7. Ажилтнуудыг сургалтад хамруулах төлөвлөгөө боловсруулах, ГАУСД бусад холбогдох

хууль, дүрмээр ээлжит шалгалт авах ба шинээр ажилд орсон буюу ажлын байр өөрчлөгдсөн хүмүүст ажлын байрны зааварчилгааг заавал өгч байх;

8.5.8. Гал түймэр, галын аюулгүй ажиллагааны ноцтой зөрчил гарсан үед Байгууллагын удирдлага болон Галын аюулгүй байдал хариуцсан ажилтанд яаралтай мэдэгдэх;

8.5.9. Ажил гүйцэтгэх үед ГАУСД-ийн заалтуудыг ноцтой зөрчсөн хүмүүст хариуцлага тооцох,

тооцуулах саналыг Байгууллагын захиргаанд оруулах;

8.5.10. Хариуцсан хэлтэс, албын ажлын байр, тоног төхөөрөмж, барилга байгууламжийн гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл нэг бүрийг хяналтын карттай болгож, сар бүр үзлэг шалгалт хийж, чанар байдлын талаар тэмдэглэгээ хийн, шаардлагатай нөхөн хангалтыг төлөвлөж ажиллах;

8.5.11. Хариуцсан объект бүрээр Гал унтраах төлөвлөгөө, Гал унтраах шуурхай карт боловсруулан "Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсэг"-ийн байцаагчаар хянуулж, дэд захирлаар

батлуулан объект бүрт байршуулах;

8.5.12. Хариуцсан объектынхоо зөвшөөрөгдсөн "Утаат тамхи татах цэг"-ийн галын аюулгүй байдлыг бүрэн хариуцаж ажиллана;

8.5.13. Галын аюулгүй байдлын үл тохирлын илрүүлэлт, хийсэн залруулгын талаар бүртгэл хөтлөн удирдлагыг мэдээллээр хангаж ажиллах;

## 8.6. Ажилтан

8.6.1. Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, дүрэм, журам, заавар стандартыг чанд мөрдөж ажиллах;

Галын аюулгүй байдал, гал унтраах арга ажиллагааны сургалтад хамрагдсан байх, галын аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа тогтмол авч, түүнийг дагаж мөрдөх.

Хөдөлмөрлөх үүргээ биелүүлэх явцад гал гарч болзошгүй тохиолдолд аюулгүй байдлын дүрэм, журамд заасны дагуу шуурхай арга хэмжээ авах, мэдээлэх;

8.6.4. Гал унтраах арга барил, ур чадвар эзэмших, галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх, болзошгүй аюул, ослын үед анхны тусламж үзүүлэх чадвар эзэмших;

Ажил олгогчийн зүгээс хууль тогтоомжийн хүрээнд нийцүүлсэн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн биелүүлж ажиллах;

Илэрсэн үл тохирлын дагуу хүргүүлсэн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж, хариу мэдэгдэж ажиллах;

Зөвшөөрөгдсөн цэгээс бусад газар утаат тамхи татахгүй байх;

### **ЕС. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ**

9.1. Ажилтан бүр хариуцсан ажлын байр, тоног төхөөрөмж, барилга байгууламжийнхаа галын аюулгүй байдлыг бүрэн хариуцаж, хяналт шалгалтыг тогтмол хийн илэрсэн зөрчлийг цаг тухайд нь таслан зогсоож, арилгаж ажиллана.

9.2. Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсгийн ажилтан нь байгууллагын хэмжээнд, шуурхай ажиллагааны болон засвар үйлчилгээний ажилтан нь хариуцсан барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжид галын аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор хяналт шалгалтыг тогтмол хийнэ.

9.3. Галын аюулгүй байдлыг хангуулах техникийн нарийн шалгалтыг Гал түймэртэй тэмцэх гэрээт хэсгийн ажилтан нь хэлтэс, нэгж, албуудын ахлагч, ахлах ажилтан болон объектын галын аюулгүй байдал хариуцагч нартай хамтран хийнэ.

### **АРАВ. БҮРТГЭЛ**

10.3. Үндэслэл болгосон бичиг баримт

№	Баримт бичгийн дугаар	Баримт бичгийн нэр
1	2015 оны 07 сарын 02	"Галын аюулгүй байдлын тухай" хууль
2	2017 оны 02 сарын 02	"Гамшгаас хамгаалах тухай" хууль
3	2012 оны 10 сарын 24	"Тамхины хяналтын тухай" хууль
4	Засгийн газрын 2016 оны 339 дүгээр тогтоол	Галын аюулгүй байдлын үндсэн дүрэм
5	Засгийн газрын 2016 оны 48 дугаар тогтоол	Гал түймрийн улсын хяналтын дүрэм

### **АРВАН НЭГ. ШАГНАЛ УРАМШУУЛАЛ**

11.1. Ажиллах явцдаа галын аюулгүй байдалтай холбоотой ноцтой эрсдэл илрүүлж, арилгуулсан, аюулын талаар үнэн зөв мэдээлэл өгч, болзошгүй гал түймэр, эд материалын хохирлоос урьдчилан сэргийлсэн, гарсан гал түймрийг унтраах ажиллагаанд онцгой идэвхи санаачлагатай оролцсон ажилтныг удирдах ажилтны үнэлгээ, ажлын тодорхойлолт зэргийг үндэслэн шагнаж урамшуулна.

### **АРВАН ХОЁР. ХАРИУЦЛАГА**

Галын аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хууль тогтоомж, холбогдох дүрэм, журам, норм стандарт зөрчсөн, зөрчлийг арилгуулахаар хүргүүлсэн Мэдэгдэл, Заавал биелүүлэх албан шаардлагыг биелүүлээгүй тохиолдолд компанийн дотоод журам болон "Зөрчлийн тухай" хуульд заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

Галын аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хууль тогтоомж, холбогдох дүрэм, журам, норм стандарт зөрчсөн зөрчил, дутагдал нь гэмт хэргийн шинжтэй бол асуудлыг хуулийн байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлнэ.

Зам, тээврийн хөгжлийн төвийн захирлын  
2022 оны 08 дугаар сарын 01 -ний өдрийн  
дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралт

А/22

## **"ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨВ" ТӨҮГ-ЫН ХЭЛТЭС, АЛБА, НЭГЖҮҮДИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ДАГАЖ МӨРДӨХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ДҮРЭМ**

### **Нэг. Ерөнхий зүйл**

1.1. Галын аюулгүй байдлын үндсэн дүрэм болон энэхүү дүрмийг "Зам, тээврийн хөгжлийн төв" ТӨҮГ-ын хэлтэс, алба, нэгжүүд дагаж мөрдөнө.

1.2. Тус байгууллагын галын аюулгүй байдлыг байгууллагын ХАБЭА-ын зөвлөлийн гишүүд шууд хариуцан ажиллаж дараах үүргийг гүйцэтгэнэ.

1.2.1. Байгууллагын ажилтан, албан хаагч, ИТА нараар энэ дүрмийг судлуулан мөрдүүлнэ.

1.2.2. Байгууллагын Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөлийн гишүүд Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх /ГАУС/ бүх ажлыг хэлтэс, албуудад зохион байгуулна.

1.2.3. Хэлтэс, албуудын эд хөрөнгө, материалын агуулах, өрөө тасалгаануудад ГАУС нарийн дэг тогтоож, гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг МЫ5 5566:2005 /Аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад зайлшгүй байх шаардлагатай гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн норм/ стандартын дагуу хангаж, түүнд зориулагдсан хөрөнгийг байгууллага санхүүгийн төлөвлөгөөнд тусгана.

1.2.4. Хэлтсүүдийг гал түймрээс хамгаалагдсан байдлыг тогтмол хянаж, холбоо дохиолол, гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг бүрэн бүтэн байлгаж, гал түймэр унтраах арга ажиллагаанд сургана.

1.2.5. Агааржуулалт., халаалт, цахилгаан хэрэгсэл болон техник тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж, гал гарч болзошгүй гэмтэл зөрчлийг засуулах, ажил дууссаны дараа ажлын байраа цэвэрлэх, цахилгаан тоног төхөөрөмжийг хүчдэлээс салгах, гал гарахгүй байх нөхцлийг бүрдүүлсэн эсэхэд хяналт тавьж тогтмол шалгана.

1.3. Гарсан гал түймрийг үүрэг бүхий ажилчид нь галын аюулгүй байдлын стандарт норм дүрмийг нарийн чанд мөрдөж, бусдаас түүнийг биелүүлэхийг шаардах, гал түймэр гарсан үед бололцоотой дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх.

1.4. Байгууллагын байрны эргэн тойронд машин явах, зогсох, эргэх бүрэн боломжтойгоор тохижуулсан, хашааны дотор талыг шөнийн цагт гэрэлтүүлгээр хангасан байна.

### **Хоёр. Цахилгаан**

#### **2.1. Цахилгааны систем**

2.1.1. Шилжилтийн эсэргүүцэл үүсэн гал түймэр гарахаас урьдчилан сэргийлж, кабель болон дамжуулагч утаснуудын залгаа, төгсгөл холболтыг хийхдээ гагнах, тусгай хавчаар хэрэглэх шаардлагатай.

2.1.2. Агуулахын гэрэлтүүлгүүд нь заавал битүү хамгаалалттай шилэн бүрхүүлтэй байна.

2.1.3. Гэрэлтүүлгийн цахилгаан шугамыг барилгын шатдаг хийц бүтэц болон бусад шатах материалд хүрэхгүй байхаар монтажилсан байна.

2.1.4. Цахилгаан хөдөлгүүр, гэрэлтүүлэг, дамжуулагч ба хуваарилагч байгууламжид суусан шатамхай тоосыг сард 2-оос доошгүй удаа цэвэрлэнэ.

- а) Ашиглалтын явцад хөндийрүүлэх шинж чанараа алдсан ба гэмтсэн кабель, утас хэрэглэхийг,
- б) Цахилгаанаар халах хэрэгслийг серверийн тоног төхөөрөмжтэй газар ашиглахыг,
- в) Халаалтад зориулсан стандартын бус /гар хийцийн цахилгаан зуух, улайсах ламп/,
- д) Цахилгаан дамжуулагч ба хэрэглэгчийг хүчдэлд залгаатай орхихгүй байх,
- е) Гэмтэлтэй разетка, холболтын хайрцаг, тусгай зориулалтын гэрэлтүүлгийн салаалах хайрцаг, уртасгагч зэргийг ашиглах

## 2.2. Халаалтын систем

2.2.1 Халаалтын системийн тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын техникийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих ажлыг ХАБЭА-н зөвлөлийн гишүүд шууд хариуцна.

2.2.2. Халаалтын улирал эхлэхээс өмнө уурын тогоо, бусад халаалтын хэрэгслийг заавал шалгана. Гэмтэлтэй болон бүрэн бус халаалтын төхөөрөмжүүд ашиглахыг хориглоно.

2.2.3. Халаалтын системийг хариуцсан ажилтан халаалтын ажиллагаа эхлэхээс өмнө галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх зааварчилгаа авсан байна.

2.2.4. Халаалтын системийн өрөөнд дараах зүйлийг хориглоно.

- а) Тогоо ба уур дамжуулах хоолой дээр шатах материал хатаах,
- б) Уурын тогооны үйлчилгээтэй холбоотой ажил явуулах,
- в) Халаалтын системийг хариуцсан байгууллагаар уурын тогоог хянуулах,
- д) Халаах хэрэгсэл, дулаан дамжуулах хоолойд ажлын хувцас, тостой даавуу ба шатамхай материал тавих,
- е) Автомат бус ажиллагаатай уурын тогоог хариуцах эзэнгүй орхих,

## 2.3. Агааржуулалтын систем

2.3.1. Ашиглалтад байгаа агааржуулалтын системийн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангаж, бүрэн бүтэн гэмтэлгүй байлгахыг ХАБЭА-н мэргэжилтэн, хэлтсийн дарга нар шууд хариуцна.

2.3.2. Зааварт агааржуулалтын системийн фильтр, оч баригч агаар дамжуулагч хоолой бусад тоног төхөөрөмжийн цэвэрлэх хугацаа зэрэг галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүд болон гал түймэр гарсан үед сантехникийн ажилтнуудын гүйцэтгэх үүргийг тусгасан байна.

2.3.3. Агааржуулалтын системийн бүрэн бүтэн байдлыг 7 хоногт нэг удаа шалгана.

2.3.4. Ээлжийн болон хөргөлтийн ИТА нар сэнс, агаар дамжуулах хоолой, оч баригч, газардуулгын хэрэгсэл зэрэг тоног төхөөрөмжийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгийг төлөвлөгөөтэй хийж, гал түймэр гаргах ба гарсан гал түймэр цааш дэлгэрүүлж болзошгүй гэмтлүүдийг цаг тухай бүрд нь засах арга хэмжээг авна.

## **ГУРАВ. ҮНДСЭН БА ТУСЛАХ ЧАНАРЫН БАРИЛГА, БАЙГУУЛАМЖ, АГУУЛАХАД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН ШААРДЛАГА**

### 3.1. Лаборатори

3.1.1. Лабораторит ажиллаж байгаа хүн бүр өөрийн хэрэглэж байгаа химийн бодис, урвалж галын аюулгүй байдлын шинж чанарыг сайн мэддэг, галын аюулгүйн дүрмийг судалсан

байх ба чанд сахин ажиллана. Лабораторит бодис материал хадгалахдаа түүний хадгалах дүрмийг хатуу баримтална.

3.1.2. Лабораторид тоног төхөөрөмж, тавилгыг аврах зам, гарцад саад болохгүйгээр хооронд нь 1 м-ээс багагүй зайтай байрлуулна.

3.1.3. Гал түймрийн ба тэсэрч дэлбэрэх аюултай шингэн бодис, материалд зориулагдсан ширээ, татах шүүгээний дээд тал нь шатахгүй материалаар хийгдсэн байна.

3.1.4. Лабораторийн агааржуулалтын системийг ажил эхлэхээс 5 минутын өмнө ажиллуулна.

3.1.5. Хийтэй баллоныг дулаан үүсгэгч буюу халаах хэрэгслээс 1 метр, ил галаас 5 метрээс доошгүй зайд байрлуулна.

3.1.6. Лабораторит дараах зүйлийг хориглоно.

а) Хийн тоног төхөөрөмжийг ажиллуулж байх үед хараа хяналтгүй орхихгүй байх,

б) Агааржуулагч ажиллуулах эсвэл өрөөний салхивчийг нээлттэй байлгах,

с) Баллон солих үед ил гал гаргахгүй байх, цахилгаан тоног төхөөрөмжийг салгасан байх,

3.2. Төлбөр авах цэгийн байрууд

3.2.1. Төлбөр авах цэгт ажиллаж байгаа хүн бүр өөрийн хэрэглэж байгаа химийн бодис, урвалж галын аюулгүй байдлын шинж чанарыг сайн мэддэг, галын аюулгүйн дүрмийг судалсан байх ба чанд сахин ажиллана. Төлбөр авах цэгт бодис материал хадгалахдаа түүний хадгалах дүрмийг хатуу баримтална.

3.2.2. Төлбөр авах цэгийн байранд байгаа тоног төхөөрөмж, тавилгыг аврах зам, гарцад саад болохгүйгээр хооронд нь 1 м-ээс багагүй зайтай байрлуулна.

3.2.3. ТАЦ-ын байрны агааржуулалтын хоолойг байнга ажиллуулна.

3.2.4. Халаагч тенийн залгуурын утсыг өдөр бүр шалгаж, хананаас 0.5м-т байрлуулна.

3.2.5. Цахилгаан тогоо болон ус буцалгагчийг ажиллуулахын өмнө цахилгааны утасны бүрэн бүтэн байдлыг шалгах, хоол, цай хийсний дараа хүчдэлийг салгасан байх,

3.2.6. ТАЦ-н байранд дараах зүйлийг хориглоно.

а) Ил гал гаргахгүй байх,

б) Агааржуулагч ажиллуулах эсвэл өрөөний салхивчийг нээлттэй байлгах

3.3. Техник ашиглалтын түвшин тогтоох /ТАТТ/ ажлын үед

3.3.1. ТАТТ ажлын үед ажиллаж байгаа хүн бүр өөрийн хэрэглэж байгаа химийн бодис, урвалж галын аюулгүй байдлын шинж чанарыг сайн мэддэг, галын аюулгүйн дүрмийг судалсан байх ба чанд сахин ажиллана. Хээрийн нөхцөлд ажиллаж байгаа үед машиндаа техник, тоног төхөөрөмж болон химийн бодис, материал хадгалахдаа түүний хадгалах дүрмийг хатуу баримтална.

3.3.2. Тоног төхөөрөмж болон зөөврийн моторын залгуурын утсыг өдөр бүр шалгаж, ажиллуулна.

3.3.3. ТАТТ-ын ажлын үед дараах зүйлийг хориглоно.

а) Ил гал гаргахгүй байх,

b) Тусгай бодис, шатахуунаар ажилладаг төхөөрөмжний таглаа, бөглөөгүй ажиллуулах, машинд байршуулах

#### 3.4. Авто зогсоол

3.4.1. Авто машиныг битүү болон ил зүгсоолд байрлуулахдаа авто зогсоолын стандартын дагуу хоорондын зайг баримтална.

3.4.2. Авто зогсоолд дараах зүйлсийг хориглоно.

a) Авто машины хөдөлгүүрийг ил галаар гэсгээх,

b) Гагнуур, будаг, мужааны ажил, хялбар авалцан асах шингэнээр эд зүйл, тоног төхөөрөмж угаах,

c) Авто машины түлшний нөөцийн сав цоорхой, таггүй байх,

d) Шатахууныг зориулалтын бус саванд хадгалах,

e) Авто машины асаах түлхүүрийг түлхэж орхих, аккумуляторын ерөнхий залгуурыг салгахгүй орхих,

f) Авто машины засвар, үйлчилгээ хийх,

#### 3.5. Бараа материалын агуулах

3.5.1. Агуулахад бараа материалыг хадгалахдаа агуулахын стандартыг баримтална.

3.5.2. Агуулахыг пийшин зуух болон цахилгаан халаагчаар халаах мөн ил разетка хэрэглэхийг хориглоно.

3.5.3. Бараа материалыг тусгай тавиур дээр хурааж, авралтын зам гарц, бараа материал зөөх зориулагдсан зай үлдээнэ.

3.5.4. Агуулахын цахилгаан залгуур нь барилгын гадна хананд шатахгүй суурь дээр бэхлэгдсэн байх ба зориулалтын ус чийг, тэсрэлтээс хамгаалагдсан разетка байна.

3.5.5. Нярав нь ажил дууссаны дараа агуулахаа шалгаж цахилгаан тоног төхөөрөмжөө салган гапын аюулгүй байдлыг хангана.

### **ДӨРӨВ. ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ, УГСРАЛТЫН АЖЛЫН ҮЕИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА**

4.1. Объектод байрлуулсан гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл тоног төхөөрөмжид засвар, үзлэг үйлчилгээ хийх үед тухайн ажлыг удирдаж байгаа албан тушаалтан гүйцэтгэнэ.

4.2. Гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, аваагүй үед ажлын байранд ил гал ашиглан үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

4.3. Байгууллагын удирдлага, ХАБЭА-н зөвлөлийн гишүүд ил гал ашигласан ба бусад галын аюултай ажил явуулсан байранд 3-5 цагийн турш эргүүл шалгалт хийнэ.

### **ТАВ. ГАЛ УНТРААХ УСАН ХАНГАМЖ, ГАЛЫН ТЕХНИК БА ХОЛБООНЫ ХЭРЭГСЭЛ**

5.1. Гал түймэр унтраах усны эх үүсвэрийн сүлжээ нь тооцооны дагуу шаардагдах усыг өгөх даралттай байна. Усны даралт хүрэлцэхгүй үед даралт өсгөгч мотор тавина. Гал унтраах усны хангамжийн шугам сүлжээний даралтыг бууруулах үед гал түймрийн улсын хяналтын байцаагчид урьдчилан мэдэгдсэн байна.

5.2. Байгууллагын нутаг дэвсгэрт байгаа усан сан, нуур цөөрөмд очих зам гарц ямагт чөлөөтэй байна.

5.3. Гал түймэр унтраах техник тоног төхөөрөмж, холбооны хэрэгслийг бүрэн бүтэн байлгаж, засвар үйлчилгээг цаг хугацаанд нь хийлгэхийг байгууллагын удирдлага хариуцна. Ажлын байранд байгаа гал унтраагуур, багаж хэрэгслийг холбогдох албан тушаалтанд хариуцуулж өгсөн байна.

5.4. Ажлын байранд байгаа гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг зориулалтаас өөр зүйл ашиглахыг хатуу хориглоно. Гэнэтийн аюул ослын үед байгууллагын даргын зөвшөөрлөөр ашиглана.

5.5. Гал унтраагуур, анхан шатны багаж хэрэгслийг байгууллагын барилга, агуулахын гадна тусгай газар байрлуулсан байна.

5.6. Гал унтраагуурыг нарны шууд тусгалаас хол, хананд шалнаас 1.3-1.5м өндөрт, хүний нүдэнд харагдахуйц байрлалд байрлуулна.

5.7. Галын дотор усан хангамжийн даралтат цэгийг байвал зохих хошуу хоолойгоор тоноглож, шкафын шилэн дээр ГК гэсэн үсэг, 101, 105 тоот дугаарын хамт тэмдэглэсэн байна.

5.8. Гал түймэр гарсан үед дохиолол өгөх, дохиоллын системтэй байна.

5.9. Гал гамшгийн үед зарлан мэдээлэх дуут дохиотой байна.

#### **ЗУРГАА. ГАЛ ТҮЙМЭРТЭЙ ТЭМЦЭХ БАЙГУУЛЛАГА, БАЙГУУЛЛАГЫН ЗАХИРГААНЫ ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА**

Гал түймэр гарсан объектын захиргаа нь гал түймрээс хүмүүс, эд хөрөнгийг аврах аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг авна.

6.1. Гал түймрийг анх илрүүлсэн ажилтан, албан хаагчийн үүрэг

а) Гал түймрийг унтраах, аврах ангийг яаралтай дуудна,

б) Боломжтой бол гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл, гал унтраагуур, барилгын дотор усны цэг, гал унтраах тоног төхөөрөмж ашиглан гал унтраах арга хэмжээг авна,

с) Гал гарсан газар ээлж, хэлтсийн дарга бусад хариуцлагатан, албан тушаалтанд мэдэгдэнэ,

6.2. Гал гарсан газар ирсэн хэлтсийн дарга бусад албан тушаалтны үүрэг.

а) Гал түймэр унтраах, аврах анги дуудсан эсэхийг шалгах,

б) Байгууллагын удирдлагад мэдэгдэх,

с) Гал түймэр унтраах, аврах анги иртэл гал унтраах ажлыг удирдах,

д) Зам талбай, усан санг сайн мэдэх хүнээр гал түймэр унтраах, аврах анги ирэхэд угтуулан замчлуулах,

е) Гал унтраах автомат тоног төхөөрөмжийн ажиллагааг шалгах,

ф) Гал унтраах ажилд оролцоогүй ажилтан, албан хаагчдыг галын голомт, аюултай бүсээс гаргах,

г) Хүний амь насанд аюул учирвал өөртөө байгаа хүч хэрэгслийг ашиглаж, аврах ажиллагааг яаралтай зохион байгуулах,

h) Шаардлагатай нөхцөлд эмнэлэгийн түргэн тусламж, цахилгааны аваарын жижүүр болон

бусад шаардлагатай албуудыг дуудах,

i) Гал түймэр унтраах үед бусад бүх ажлыг зогсоох,

j) Шаардлагатай бол бүх инженерийн шугамын ажиллагааг зогсоох, гал түймэр унтрааж байгаа хүмүүсийг цахилгаан гүйдэлд цохиулах, шатаж, гэмтэхээс хамгаалах арга хэмжээ авах,

k) Гал унтраах үүргийг удирдаж байгаа объектын удирдлага нь гал унтраахаар ирсэн гал унтраах удирдагчид объектын мэдээлэл, цацраг идэвхт болон хорт бодисууд байгаа эсэх байгууллагын технологийн онцлог зэргийг тодорхой мэдээлэх.

### **ДОЛОО. БАЙГУУЛЛАГАД БАЙВАЛ ЗОХИХ ГАЛ УНТРААХ АНХАН ШАТНЫ БАГАЖ ХЭРЭГСЛИЙН ЖАГСААЛТ**

7.1. Байгууллагын агуулах, туслах ба захиргааны барилга, байгууламжууд технологийн тоног төхөөрөмжүүд нь MNS5566:2005 стандартын дагуу MNS6413:2013 стандартын шаардлага хангасан гал унтраагуур болон гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслээр тоноглогдсон байна. Байгууллагын гал унтраах хэрэгсэлд:

-Хумбан хүрз иштэй

-Багор дэгээ /2м урттай, Галаас хүн, эд зүйл татаж гаргах зориулалттай/

-Галын сарай /1.5мх2мх1.8м/

-Шулуун лоом, царил /Түгжээтэй хаалга, цонх онгойлгох зориулалттай/

-Галын гурвалжин хувин /8 литр, өөр зориулалтаар ашиглуулахгүй зорилгоор гурвалжин суурьтай байдаг. Гал гарсан үед зөвхөн ус, элс цацах зориулалттай./

-Жоотуу

-Галын хор /MNS5566-2005 нунтаг, хий, хөөс, ус/

-Гэрэл асдаг гарцын тэмдэгт, EXIT /ногоон өнгөтэй, 90 минут асах цэнэг хураана, тогонд залгана/

-Гарцын фосфортой тэмдэг, EXIT /14смх36см хэмжээтэй, ногоон өнгөтэй, гэрлээр цэнэг авч, харанхуйд фосфортлоно, ар талыг хуулаад шууд наана/.

-Галын аюулгүй байдлын тэмдгүүд

...оОо...